

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาารูปแบบแหล่งเรียนรู้ออนไลน์แบบมีส่วนร่วมบนฐานสิ่งแวดล้อมชุมชนนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาหลักการมีส่วนร่วมจัดการความรู้ที่บูรณาการสิ่งแวดล้อมชุมชนเป็นฐานการสร้างแหล่งเรียนรู้ร่วมกันผ่านเทคโนโลยีเครือข่ายสังคมออนไลน์ โดยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้วิจัยและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชน ได้แก่ ครู กศน. ผู้นำจากภาคส่วนในชุมชน เครือข่ายอาชีพ และเยาวชน โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาดังต่อไปนี้

1. เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ในการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ออนไลน์แบบมีส่วนร่วม
2. เพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ออนไลน์แบบมีส่วนร่วมของชุมชน
3. เพื่อพัฒนารูปแบบแหล่งเรียนรู้ออนไลน์แบบมีส่วนร่วมบนฐานสิ่งแวดล้อมชุมชน

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลทั้งจากแหล่งปฐมภูมิและทุติยภูมิ โดยศึกษาแนวความคิดการมีส่วนร่วม การจัดการความรู้ สิ่งแวดล้อมชุมชน และแนวคิดด้านเทคโนโลยีเครือข่ายสังคมออนไลน์ และรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์เชื่อมโยงเพื่อสร้างกรอบในการดำเนินการวิจัย

การเลือกพื้นที่วิจัย

ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่วิจัยจากแหล่งปฐมภูมิและได้เลือกพื้นที่ศึกษาแบบจำเพาะเจาะจง (Purposive Selection) โดยคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้คือ สภาพชุมชนที่มีสิ่งแวดล้อมในมิติสังคมเหมาะสมต่อการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ชุมชนมีความต้องการและมีความพร้อมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ เป็นชุมชนที่มีแผนในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ และมีกลุ่มสนใจที่สามารถเข้าร่วมเป็นเครือข่ายปฏิบัติการวิจัยในชุมชนได้ทุกขั้นตอนในการวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยจากการสำรวจพื้นที่เพื่อศึกษาความเป็นไปได้และข้อมูลเบื้องต้น ผู้วิจัยได้เลือกพื้นที่วิจัยอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด เนื่องจากมีความเหมาะสมและสอดคล้องตามกรอบที่ได้กำหนดไว้ ทั้งนี้ได้ประสานงานในการเข้าปฏิบัติการในพื้นที่วิจัยผ่านศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอเมืองร้อยเอ็ด ซึ่งมีความพร้อมที่จะเป็นกลไกหลักในการปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ออนไลน์แบบมีส่วนร่วมในการวิจัยครั้งนี้

การดำเนินการและขั้นตอนการวิจัย

การดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 3 ขั้นตอนตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย สรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ขั้นตอน	การดำเนินการวิจัย
<p align="center">ขั้นเตรียมการ</p> <p>(เตรียมคนและเตรียมข้อมูล) สร้างกระบวนการเรียนรู้ในการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ออนไลน์แบบมีส่วนร่วมของชุมชนอำเภอเมือง ร้อยเอ็ด</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. ทบทวนแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม การจัดการความรู้ สิ่งแวดล้อมชุมชน และเทคโนโลยีเครือข่ายสังคมออนไลน์ 2. ศึกษาบริบท/แหล่งเรียนรู้ในชุมชนอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด 3. วิเคราะห์ข้อมูลเอกสาร/รายงาน เพื่อสร้างเครื่องมือวิจัยตามกรอบแนวคิดและทฤษฎี 4. ติดต่อประสาน ผอ.กศน.อำเภอเมือง ร้อยเอ็ดเพื่อชี้แจงแนวคิดและวัตถุประสงค์การวิจัยพร้อมทั้งขอความอนุเคราะห์เข้าพื้นที่เพื่อรวบรวมครูกศน.ที่สมัครใจร่วมปฏิบัติการวิจัยชุมชนเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ออนไลน์แบบมีส่วนร่วม 5. ประชุมชี้แจงแนวคิดและวัตถุประสงค์การวิจัยแก่กลุ่มปฏิบัติการวิจัยชุมชนครูกศน.อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 30 คน พร้อมทั้งรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ของครูกศน. โดยใช้แบบสอบถามปลายเปิดที่สร้างขึ้นตามกรอบแนวคิดและทฤษฎีที่เป็นฐานการวิจัย 6. ร่วมกับกลุ่มปฏิบัติการวิจัยชุมชนสร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของผู้นำในชุมชน และแนวทางการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ของเครือข่ายชุมชน โดยผู้วิจัยได้ชี้แจงทำความเข้าใจการใช้เครื่องมือและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลให้กลุ่มปฏิบัติการวิจัยชุมชนเพื่อนำไปดำเนินการ 7. กลุ่มปฏิบัติการวิจัยชุมชนร่วมกันนำเครื่องมือที่สร้างขึ้นไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูล 2 กลุ่มดังนี้ 1) ผู้นำจากภาคส่วนในชุมชนจำนวน 15 คน 2) กลุ่มเครือข่ายอาชีพ จำนวน 15 คน 8. ร่วมนำข้อมูลมาวิเคราะห์/สังเคราะห์ เพื่อสรุปสภาพปัจจุบัน แนวทางการมีส่วนร่วมของผู้นำในชุมชนและเครือข่ายชุมชนในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ และปัญหาอุปสรรคในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ 9. ผู้วิจัยจัดทำแบบร่างกระบวนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ออนไลน์แบบมีส่วนร่วมของชุมชน
<p align="center">ขั้นปฏิบัติการ</p> <p>ดำเนินการตามแบบร่างกระบวนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ออนไลน์แบบมีส่วนร่วมของชุมชนอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. ประชุมกลุ่มปฏิบัติการวิจัยชุมชนเพื่อชี้แจงแบบร่างกระบวนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ออนไลน์แบบมีส่วนร่วมและระดมสมองเพื่อร่วมวางแผนกำหนดขั้นตอนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ออนไลน์แบบมีส่วนร่วมบนฐานสิ่งแวดล้อมชุมชน 2. วางแผนเสริมพลังเพิ่มเติมความรู้และทักษะเกี่ยวกับการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ 3. จัด“โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการผลิตสื่อออนไลน์เพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมบนฐานสิ่งแวดล้อมชุมชน” โดยมี ครูกศน.30 คนและเครือข่ายอาชีพ 15 คน เป็นผู้เข้ารับการอบรม 4. ทบทวนกิจกรรม/สรุปแนวทางปรับปรุงกระบวนการมีส่วนร่วมพัฒนาแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ 5. วางแผนโครงการขยายผลการมีส่วนร่วมพัฒนาแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ไปสู่กลุ่มเยาวชนในชุมชนอำเภอเมือง ร้อยเอ็ด 6. จัด“โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อสร้างทักษะการผลิตวิดีโอคลิปอย่างสร้างสรรค์ให้แก่เยาวชนเพื่อเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยมีครูกศน.30 คน และเยาวชน 50 คน เป็นผู้ร่วมโครงการ 7. ผู้วิจัยและกลุ่มปฏิบัติการวิจัยชุมชนร่วมประชุมสรุปและประเมินผลการมีส่วนร่วมจัดการความรู้และกระบวนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ออนไลน์แบบมีส่วนร่วมบนฐานสิ่งแวดล้อมชุมชนอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด
<p align="center">ขั้นสรุปผล</p> <p>สร้างรูปแบบแหล่งเรียนรู้ออนไลน์แบบมีส่วนร่วมบนฐานสิ่งแวดล้อมชุมชน</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. นำข้อมูลการสรุปผลการมีส่วนร่วมจัดการความรู้และกระบวนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ออนไลน์แบบมีส่วนร่วมของชุมชนอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด มาสังเคราะห์สรุปและสร้างรูปแบบแหล่งเรียนรู้ออนไลน์แบบมีส่วนร่วมบนฐานสิ่งแวดล้อมชุมชน 2. สรุปผลการวิจัยและจัดทำรายงานการวิจัย

1 ขั้นเตรียมการสร้างกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ออนไลน์แบบมีส่วนร่วม

การดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เป็นขั้นตอนเตรียมการเพื่อเตรียมคนและข้อมูลสำคัญของชุมชนโดยการสร้างกระบวนการเรียนรู้ในการจัดการความรู้ร่วมกับคนในชุมชนเพื่อสร้างความเข้าใจในกระบวนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ออนไลน์แบบมีส่วนร่วมในชุมชนอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยกระตุ้นให้ชุมชนร่วมกันศึกษาทบทวนบริบทสิ่งแวดล้อมของชุมชนในมิติทางสังคม เริ่มจากการรวบรวมข้อมูลแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ในชุมชนเพื่อสร้างความตระหนักถึงคุณค่าของแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ รวมทั้งสำรวจปัญหาและความต้องการในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ตลอดจนแนวทางการมีส่วนร่วมจากผู้นำชุมชนและเครือข่ายในชุมชนในการจัดการความรู้ของชุมชนเพื่อร่วมกันพัฒนาแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ทบทวนเอกสารรายงานที่เกี่ยวข้อง แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการความรู้ การมีส่วนร่วม และเทคโนโลยีเครือข่ายสังคมออนไลน์ ที่สอดคล้องกับการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ออนไลน์แบบมีส่วนร่วมของชุมชน ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลทั้งหมดมาสังเคราะห์สรุปเป็น **แบบร่างกระบวนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ออนไลน์แบบมีส่วนร่วม** เพื่อเป็นกรอบและแนวทางดำเนินการในขั้นปฏิบัติการต่อไป

ประชากรและกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก(Key Informant)

1) ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ คนในชุมชนจากทุกภาคส่วนในอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด

2) ผู้ให้ข้อมูลหลัก ใช้วิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) เนื่องจากเป็นผู้มีความรู้และเกี่ยวข้องโดยตรงกับประเด็นที่ศึกษา แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ซึ่งบางส่วนเป็นทั้งผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัยและเป็นผู้ร่วมปฏิบัติการวิจัยชุมชน ได้แก่

2.1) ครู กศน.ตำบลสังกัด กศน.อำเภอเมืองร้อยเอ็ด 15 ตำบล จำนวน 30 คน เป็นผู้ให้ข้อมูลหลักและเข้าร่วมปฏิบัติการวิจัยชุมชน (รายละเอียดในภาคผนวก)

2.2) ผู้นำภาคส่วนในชุมชนอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ดจำนวน 15 คน เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก (รายละเอียดในภาคผนวก)

2.3) กลุ่มเครือข่ายอาชีพในชุมชนอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด 15 คน เป็นผู้ให้ข้อมูลและร่วมปฏิบัติการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ (รายละเอียดในภาคผนวก)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) ตัวผู้วิจัยและกลุ่มครู กศน.ตำบล ที่เข้าร่วมปฏิบัติการวิจัยชุมชน เป็นเครื่องมือสำคัญในการวิจัยที่ใช้เทคนิควิธีการวิจัยเชิงคุณภาพในการเก็บรวบรวมข้อมูล เนื่องจากเป็นผู้ที่มีปฏิสัมพันธ์กับสถานการณ์โดยตรงในการวิจัยครั้งนี้ ครู กศน.ตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ทั้ง 15 ตำบลนอกจากจะเป็นผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยแล้วยังได้เข้าร่วมกระบวนการวิจัยในฐานะกลุ่มปฏิบัติการวิจัยชุมชน และร่วมเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลชุมชนทั้งด้วยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์เชิงลึกโดยการจดบันทึก ถ่ายภาพและบันทึกเสียง เพื่อรวบรวมข้อมูลสิ่งแวดล้อมชุมชน ปัญหาและแนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมพัฒนาแหล่งเรียนรู้ออนไลน์

2) แบบสอบถามปลายเปิด (Open-ended form) เพื่อรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการของครูคน.ตำบล ในอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ของชุมชน เน้นการให้ความคิดเห็นอย่างอิสระจากประสบการณ์การจัดการความรู้ร่วมกับชุมชน และประสบการณ์เกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้และสื่อออนไลน์ โดยแบ่งเป็น 3 ส่วนได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ด้านสื่อออนไลน์

ส่วนที่ 2 สภาพปัจจุบันในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของชุมชน ได้แก่ รูปแบบแหล่งเรียนรู้ของชุมชนที่มีอยู่ในปัจจุบัน บทบาทในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในชุมชน แนวทางการจัดการความรู้ร่วมกับชุมชน ประสบการณ์และความรู้เกี่ยวกับสื่อและการผลิตสื่อออนไลน์

ส่วนที่ 3 ปัญหาและแนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ในชุมชน ได้แก่ ปัญหาที่พบในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ สิ่งที่ต้องการในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ออนไลน์

3) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured interview form) โดยผู้วิจัยกับกลุ่มปฏิบัติการวิจัยชุมชน ครูคน.ได้ร่วมกันกำหนดประเด็นการสัมภาษณ์ผู้นำจากภาคส่วนในชุมชนเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ออนไลน์แบบมีส่วนร่วม โดยกำหนดกรอบกว้างๆ เพื่อให้การสัมภาษณ์มีความยืดหยุ่นและได้คำตอบในเชิงบริหารเกี่ยวกับกระบวนการในการจัดการความรู้และกลไกในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ออนไลน์แบบมีส่วนร่วมในชุมชน ในประเด็นดังนี้

1. ทักษะต่อการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ออนไลน์
2. พฤติกรรมการเรียนรู้และการใช้แหล่งเรียนรู้ออนไลน์ของชุมชนหรือหน่วยงาน
3. วิธีการมีส่วนร่วมจัดการความรู้ในชุมชน
4. จุดอ่อนและจุดแข็งในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ในชุมชน
5. กลไกและกระบวนการที่ใช้ในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ในชุมชน
6. ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ในชุมชน

4) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview form) ใช้เก็บข้อมูลเครือข่ายอาชีพในชุมชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมพัฒนาแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ของชุมชน โดยผู้วิจัยและกลุ่มปฏิบัติการวิจัยชุมชน ครูคน.ได้ร่วมกันกำหนดประเด็นในการสัมภาษณ์เชิงลึกแบ่ง 4 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ได้แก่ ชื่อ สกุล อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของเครือข่ายชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ร่วมกับชุมชน

ตอนที่ 3 แนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ออนไลน์

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะ อื่น ๆ

ขั้นตอนการวิจัย ในขั้นเตรียมการ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนดังนี้

1.1 ประสานงานความร่วมมือและเข้าพื้นที่วิจัยผ่านผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อรวบรวมข้อมูลทั่วไปจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับบริบทของชุมชนอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ดและแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ และสุ่มสำรวจพื้นที่จริงบางส่วน

1.2 ประชุมชี้แจงแนวคิดและวัตถุประสงค์การวิจัยให้ผู้บริหารและคณะครู กศน.เมืองร้อยเอ็ดเพื่อรวมผู้สมัครใจเข้าร่วมสร้างกระบวนการเรียนรู้ในรูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และได้กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักโดยวิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง ได้แก่ ครู กศน.อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 30 คน ซึ่งรับผิดชอบพื้นที่เรียนรู้ทั้ง 15 ตำบล และเป็นกลุ่มสมัครใจร่วมปฏิบัติการวิจัยชุมชนตลอดกระบวนการวิจัยครั้งนี้

1.3 สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล โดยยึดกรอบแนวคิดที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยร่วมกับประสบการณ์จากกลุ่มครู กศน.ตำบลที่ร่วมปฏิบัติการวิจัยชุมชน โดยร่วมกันพัฒนาเครื่องมือและแนวทางการเก็บข้อมูลในแต่ละกลุ่มตัวอย่าง แบ่งเป็น 3 กลุ่มได้แก่

1) กลุ่มครูกศน. ใช้แบบสอบถามปลายเปิดเพื่อรวบรวมความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ของชุมชน

2) ผู้นำจากภาคส่วนในชุมชน ใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเพื่อศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ออนไลน์แบบมีส่วนร่วมบนฐานสิ่งแวดล้อมชุมชน

3) เครือข่ายกลุ่มอาชีพในชุมชนใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ออนไลน์

1.4 เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เน้นบทบาทการมีส่วนร่วมของครูกศน.ที่ร่วมปฏิบัติการวิจัยชุมชน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่แท้จริงจากมุมมองของคนในชุมชน (Insider) โดยผู้วิจัยได้ประชุมชี้แจงและวางแผนร่วมกับกลุ่มปฏิบัติการวิจัยชุมชนเพื่อกำหนดขั้นตอนวิธีการและท่าที รวมทั้งเทคนิคการใช้เครื่องมือวิจัยแต่ละประเภท แบ่งเป็น 1) แบบสอบถามเพื่อรวบรวมความคิดเห็นของครูกศน.อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ดเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ของชุมชน จำนวน 30 คน 2) การสัมภาษณ์และใช้แบบบันทึกการสัมภาษณ์ผู้นำจากภาคส่วนในชุมชนเกี่ยวกับปัญหาการบริหารจัดการและแนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ออนไลน์แบบมีส่วนร่วม จำนวน 15 คน และ 3) การสัมภาษณ์เชิงลึกและบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการมีส่วนร่วมของกลุ่มเครือข่ายอาชีพในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ของชุมชน จำนวน 15 คน

1.5 นำข้อมูลที่ได้อามาวิเคราะห์และสังเคราะห์สรุปเป็นประเด็นหลัก 4 ประเด็น ดังนี้

1) สภาพปัจจุบันในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของชุมชนเกี่ยวกับรูปแบบแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ บทบาทในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในชุมชน แนวทางการมีส่วนร่วมจัดการความรู้ในชุมชน ประสบการณ์และความรู้เกี่ยวกับการใช้สื่อและการผลิตสื่อออนไลน์

2) แนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ ในด้านทัศนคติที่มีต่อการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ พฤติกรรมการเรียนรู้และการใช้แหล่งเรียนรู้ออนไลน์ กลไกและกระบวนการในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ในชุมชน

3) แนวทางการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ออนไลน์

4) ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ในชุมชน

1.6 นำประเด็นสำคัญที่ได้จากการสังเคราะห์ข้อมูลมาจัดทำแบบร่างกระบวนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ออนไลน์แบบมีส่วนร่วมบนฐานสิ่งแวดล้อมชุมชนอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อดำเนินการต่อไปในขั้นปฏิบัติการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ออนไลน์แบบมีส่วนร่วม

การตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้ข้อมูลเชิงคุณภาพที่รวบรวมมาวิเคราะห์มีความแม่นยำตรง (validity) และมีความเชื่อถือได้ (reliability) ผู้วิจัยจึงใช้การตรวจสอบข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล โดยวิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulations) ของ Danzin (1970) ดังนี้

1. การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) โดยเปรียบเทียบความถูกต้องของข้อมูลที่ได้มาจากแหล่งข้อมูลที่แตกต่างกันได้แก่ แหล่งเวลา แหล่งสถานที่และแหล่งบุคคล โดยรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกันจากบุคคลหลายคนเพื่อให้ได้มุมมองในมิติที่หลากหลาย

2. การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล (Methodology Triangulation) โดยเปรียบเทียบข้อมูลจากวิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่แตกต่างกัน โดยใช้หลายวิธีร่วมกันได้แก่ ข้อมูลจากเอกสารรายงานการรวบรวมแหล่งเรียนรู้ในชุมชน การสำรวจพื้นที่แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ การสอบถามและการสัมภาษณ์

3. การตรวจสอบสามเส้าด้านผู้วิจัย (Researcher Triangulation) โดยเปรียบเทียบข้อมูลจากตัวผู้สัมภาษณ์ที่แตกต่างกัน

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหาจากข้อมูลการบันทึกการสัมภาษณ์ โดยการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Inductive Method) คือการอ่านข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลแต่ละรายอย่างละเอียด เพื่อจับประเด็นสำคัญ ถอดความและรวบรวมถ้อยคำและประโยคสำคัญที่ต้องการศึกษา นำข้อมูลมาแยกแยะและเรียงลำดับเนื้อหาตามประเด็นของการศึกษาวิจัยเพื่อสร้างเป็นข้อสรุปโดยไม่ใช้สถิติแต่อาศัยฐานแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเป็นกรอบในการสรุป

2 ขั้นปฏิบัติการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ออนไลน์แบบมีส่วนร่วมของชุมชน

เป็นการดำเนินการตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ออนไลน์แบบมีส่วนร่วมของชุมชนอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเป็นเครื่องมือสร้างกระบวนการปฏิบัติการร่วมกับกลุ่มปฏิบัติการวิจัยชุมชนเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงไปสู่การพัฒนา โดยมี 5 องค์ประกอบสำคัญ

ได้แก่การสังเกตสิ่งที่เป็นอยู่ (Observe) ร่วมกันสะท้อนคิด (Reflect) วางแผนเปลี่ยนแปลง (Plan) และนำไปปฏิบัติ (Act) โดยมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้(Share) อยู่ตลอดกระบวนการ หลังจากได้ปฏิบัติแล้วก็จะกลับเข้าสู่วงจรด้วยการสังเกตทบทวน สะท้อนคิดและวางแผนเปลี่ยนแปลง และปฏิบัติโดยวงจรจะหมุนเป็นเกลียวซ้ำๆต่อไป เพื่อให้มีการปรับปรุงเพื่อการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

การดำเนินการวิจัยในชั้นปฏิบัติการนี้เป็นการนำแบบร่างกระบวนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ออนไลน์แบบมีส่วนร่วมบนฐานสิ่งแวดล้อมชุมชนที่ได้จากขั้นเตรียมการมาร่วมกันวางแผนเพื่อนำไปลงมือปฏิบัติจริง โดยเน้นบทบาทของกลุ่มปฏิบัติการวิจัยชุมชนในการนำองค์ประกอบของกลไกการจัดการความรู้มาบริหารจัดการตามขั้นตอนของกระบวนการความรู้เพื่อสร้างแหล่งเรียนรู้ออนไลน์แบบมีส่วนร่วม โดยผู้วิจัยทำหน้าที่สนับสนุนและสังเกตการณ์เพื่อช่วยเหลือให้กระบวนการดำเนินไปได้ราบรื่นตามกระบวนการที่กลุ่มปฏิบัติการวิจัยชุมชนร่วมกันวางแผน เริ่มด้วยการประชุมเพื่อศึกษาทบทวนแบบร่างกระบวนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ออนไลน์แบบมีส่วนร่วม โดยเปิดโอกาสให้สมาชิกในกลุ่มได้ระดมสมองและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อกำหนดกลไกและวางแผนขั้นตอนดำเนินการตามกระบวนการความรู้โดยพิจารณาเทคโนโลยีเครือข่ายสังคมออนไลน์ (social network) ที่นำมาใช้เป็นเครื่องมือสร้างแหล่งเรียนรู้ในรูปสื่อออนไลน์หรือสื่อสังคมออนไลน์ (social media) ซึ่งเป็นพื้นที่เรียนรู้เสมือนที่กลุ่มปฏิบัติการวิจัยชุมชนใช้เป็นช่องทางการสื่อสารและแบ่งปันข้อมูลระหว่างกันในการสร้างเนื้อหาและผลิตสื่อวิดีโอคลิปเกี่ยวกับสารสนเทศสิ่งแวดล้อมชุมชน

กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นกลุ่มปฏิบัติการ แบ่งเป็น 3 กลุ่มได้แก่

กลุ่มที่ 1 กลุ่มปฏิบัติการวิจัยชุมชน อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 30 คนประกอบด้วยกลุ่มครูกศน.ตำบล จำนวน 30 คน

กลุ่มที่ 2 ตัวแทนกลุ่มเครือข่ายอาชีพชุมชน จำนวน 15 คน ซึ่งเป็นกลุ่มเดียวกันกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในขั้นเตรียมการ (รายละเอียดในภาคผนวก)

กลุ่มที่ 3 กลุ่มเยาวชนในชุมชนอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 50 คน ซึ่งเป็นกลุ่มขยายผลจากการเรียนรู้ของกลุ่มปฏิบัติการวิจัยชุมชน (กลุ่มที่ 1)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- 1) การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
- 2) การประชุมชี้แจงแบบร่างกระบวนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ออนไลน์แบบมีส่วนร่วมบนฐานสิ่งแวดล้อมชุมชน
- 3) โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการผลิตสื่อออนไลน์เพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมบนฐานสิ่งแวดล้อมชุมชน

- 4) แบบประเมินผลการเรียนรู้ในการผลิตและเผยแพร่สื่อออนไลน์บนฐานสิ่งแวดล้อมชุมชน
- 5) โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อสร้างทักษะผลิตวิดีโอคลิปอย่างสร้างสรรค์ให้แก่เยาวชนเพื่อเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 6) แบบประเมินผลการเรียนรู้ในการผลิตวิดีโอคลิปเพื่อเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 7) การทบทวนหลังกิจกรรม (After Action Review) เพื่อสรุปผลการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ออนไลน์แบบมีส่วนร่วมบนฐานสิ่งแวดล้อมชุมชนผ่านการผลิตสื่อออนไลน์

การดำเนินการวิจัยในชั้นปฏิบัติการ ผู้วิจัยร่วมกับกลุ่มปฏิบัติการวิจัยชุมชนได้ดำเนินการดังนี้

2.1 ประชุมระดมสมองเพื่อพิจารณาแบบร่างกระบวนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ออนไลน์แบบมีส่วนร่วมบนฐานสิ่งแวดล้อมชุมชน และวางแผนสู่ขั้นตอนการลงมือปฏิบัติจริง โดยร่วมกันศึกษาวิเคราะห์ศักยภาพของสมาชิกในกลุ่มเพื่อปรับสมดุลบทบาทการทำงานร่วมกัน รวมทั้งค้นหาสิ่งที่ยังขาดและเป็นปัญหาอุปสรรคในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ โดยกลุ่มปฏิบัติการวิจัยได้ข้อสรุปร่วมกันในการวางแผนเสริมความรู้และเพิ่มทักษะการใช้เทคโนโลยีการผลิตสื่อออนไลน์เพื่อเป็นเครื่องมือในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ออนไลน์แบบมีส่วนร่วม

2.2 ร่วมกันวางแผนเสริมพลังความรู้และทักษะการใช้เทคโนโลยีเครือข่ายสังคมเพื่อผลิตสื่อออนไลน์ โดยจัดทำโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการผลิตสื่อออนไลน์เพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ออนไลน์แบบมีส่วนร่วมบนฐานสิ่งแวดล้อมชุมชนขึ้น เพื่อให้กลุ่มปฏิบัติการวิจัยชุมชนได้ร่วมกันเรียนรู้และลงมือปฏิบัติการผลิตสื่อออนไลน์ โดยร่วมกันกำหนดหัวข้อและตารางการเรียนรู้และฝึกปฏิบัติ รวมทั้งสำรวจอุปกรณ์และเครื่องมือที่ต้องใช้ในการผลิตสื่อเพื่อจัดเตรียมความพร้อมให้เหมาะสมกับพื้นฐานความรู้และประสบการณ์ของกลุ่มเป้าหมาย

2.3 จัดโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ “การผลิตสื่อออนไลน์เพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมบนฐานสิ่งแวดล้อมชุมชน” เพื่อเสริมความรู้และทักษะการใช้เทคโนโลยีในการผลิตสื่อออนไลน์ โดยมีผู้เข้ารับการอบรมจำนวน 45 คน แบ่งออกเป็น ครู กศน.ตำบล จำนวน 30 คนและตัวแทนเครือข่ายชุมชนจำนวน 15 คน การอบรมครั้งนี้มีเป้าหมายให้ผู้เข้าอบรมมีความรู้และทักษะปฏิบัติในการผลิตสื่อออนไลน์เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้บนเครือข่ายสังคมออนไลน์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันในการจัดการความรู้บนฐานสิ่งแวดล้อมชุมชน และแบ่งกลุ่มผู้เข้าอบรมออกเป็น 5 กลุ่ม แต่ละกลุ่มได้ร่วมกันสร้างเนื้อหาขึ้นเอง (User- generate content: UGC) จากสารสนเทศสิ่งแวดล้อมทางสังคมวัฒนธรรมของชุมชน และสร้างสรรค์รูปแบบการนำเสนอสาระความรู้ในชุมชนด้วยสื่อวิดีโอคลิปในลักษณะไฟล์ดิจิทัลที่มีการออกแบบตัดต่อข้อมูลภาพและเสียงอย่างสร้างสรรค์ความยาวไม่เกิน 5 นาที จำนวน 5 เรื่อง โดยเลือกใช้บริการเครือข่าย Facebook Group เป็นพื้นที่พัฒนาแหล่งเรียนรู้ร่วมกันของสมาชิกที่เข้าร่วมการอบรมครั้งนี้ และได้สร้างกลุ่มเครือข่ายสังคมออนไลน์ขึ้นชื่อว่า “ชุมชนแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ กศน.อำเภอเมือง ร้อยเอ็ด” เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมผลิตสื่อออนไลน์ในรูปแบบวิดีโอคลิป

โดยสมาชิกในกลุ่มสามารถแบ่งปันและร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อเชื่อมโยงเนื้อหาความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในชุมชน รวมทั้งได้เพิ่มขีดความสามารถนำเทคโนโลยีเครือข่ายสังคมออนไลน์มาใช้เป็นเครื่องมือสร้างรูปแบบแหล่งเรียนรู้ใหม่ of ชุมชนที่มีคุณภาพที่ทุกคนสามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ได้ทั้งในฐานะผู้เรียนรู้และผู้สร้างองค์ความรู้ควบคู่กันไป การอบรมมีระยะเวลา 4 วัน (รายละเอียดในภาคผนวก)

2.4 สรุปบททวนกิจกรรมการผลิตสื่อวิดีโอคลิป 5 เรื่องที่เผยแพร่ผ่านเครือข่าย “ชุมชนแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ กศน.อำเภอเมือง ร้อยเอ็ด” ได้แก่ 1) การบริหารจัดการขยะรีไซเคิล 2) กลุ่มเกษตรผสมผสาน 3) เติบโตลดสารสวนไผบูลย์ 4) การปลูกมะนาวในบ่อซีเมนต์ 5) หมู่บ้านโอมสเตย์ โดยกลุ่มปฏิบัติการวิจัยชุมชนได้ร่วมกันประเมินผลโดยการวิพากษ์ผลงานสื่อวิดีโอคลิปที่ผลิตในฐานะผู้ชม และร่วมประเมินกระบวนการผลิตเพื่อเรียนรู้ปัญหาอุปสรรคและส่วนของผลงานที่ต้องมีการปรับปรุงแก้ไขร่วมกันเพื่อนำไปพัฒนาเพิ่มเติมให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ซึ่งหลังจากการประเมินผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น กลุ่มปฏิบัติการวิจัยชุมชนได้ร่วมกันสรุปประเด็นปัญหาจากกลไกและกระบวนการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชน และนำข้อสรุปมากำหนดแนวทางการพัฒนาเครือข่ายเพื่อขยายผลไปสู่กลุ่มอื่นๆที่เหมาะสม ซึ่งได้ร่วมกันพิจารณากลุ่มเยาวชนเป็นกลุ่มขยายผล เนื่องจากเป็นกลุ่มที่มีความไวต่อการรับรู้และการปฏิบัติในเรื่องสื่อออนไลน์

2.5 กลุ่มปฏิบัติการวิจัยชุมชนจัดประชุมร่วมกันเพื่อวางแผนต่อยอดขยายผลการมีส่วนร่วมพัฒนาแหล่งเรียนรู้ออนไลน์บนฐานสิ่งแวดล้อมชุมชนไปสู่กลุ่มเยาวชนในชุมชนอำเภอเมืองร้อยเอ็ด เพื่อสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมบริหารจัดการความรู้และขยายพื้นที่ความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมชุมชนบนแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ เนื่องจากเล็งเห็นถึงศักยภาพกลุ่มเยาวชนในการใช้สื่อสมัยใหม่ที่จะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการความรู้และสร้างแหล่งเรียนรู้ในชุมชนให้ขับเคลื่อนต่อไปได้อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับแผนงานการจัดกิจกรรมโครงการบริการสังคมของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชที่มีเป้าหมายการจัดทำโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการสร้างทักษะการผลิตวิดีโอคลิปอย่างสร้างสรรค์ให้แก่เยาวชน ดังนั้นเพื่อให้กิจกรรมดังกล่าวเกิดประโยชน์สูงสุดและบรรลุตามเป้าหมาย ผู้วิจัยและกลุ่มปฏิบัติการวิจัยชุมชนได้ร่วมกันวางแผนเชื่อมโยงกิจกรรมพัฒนาทักษะเยาวชนและการสร้างแหล่งเรียนรู้ออนไลน์บนฐานสิ่งแวดล้อมชุมชนขึ้นเพื่อประเมินผล กระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มปฏิบัติการวิจัยชุมชนในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ออนไลน์แบบมีส่วนร่วมของชุมชน

2.6 จัด “โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อสร้างทักษะการผลิตวิดีโอคลิปอย่างสร้างสรรค์ให้แก่เยาวชนเพื่อเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยมีกลุ่มเป้าหมายเป็นเยาวชนจำนวน 50 คน และครูกศน.ในกลุ่มปฏิบัติการวิจัยจำนวน 30 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มย่อย 5 กลุ่ม แต่ละกลุ่มประกอบด้วยครูกศน.และเยาวชนร่วมกันผลิตวิดีโอคลิปเพื่อสร้างเนื้อหาเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผ่านบริการเครือข่ายสังคมในรูปแบบ Youtube ซึ่งเป็นวิดีโอออนไลน์จำนวน 5 เรื่อง ได้แก่ 1) ผ้าไหมสาเกต 2) ประเพณีแห่กัณฑ์หลอน 3) ปลาร้า L.A101 4) ข้าวปุ้นสู่

บุญพะเวต 5) การทำธงพะเวต ปฏิบัติการครั้งนี้ครูคน.ในแต่ละกลุ่มมีส่วนร่วมผลิตสื่อกับเยาวชนตามขั้นตอนของกระบวนการผลิตที่ได้เรียนรู้ในรอบแรกพร้อมทั้งได้นำผลการประเมินครั้งที่แล้วมาปรับปรุงในขั้นตอนต่างๆ ให้ดีขึ้น ผลงานวิดีโอที่ผลิตขึ้นนี้ได้นำไปเชื่อมต่อร่วมกับเครือข่าย “ชุมชนแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ กศน. อำเภอเมืองร้อยเอ็ด” ของกลุ่มปฏิบัติการครูคน. เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ร่วมกันบนเครือข่าย Facebook group อีกด้วย

8. กลุ่มผลิตวิดีโอคลิปอย่างสร้างสรรค์เพื่อเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมกันสรุปผลงานและประเมินผลกระบวนการเรียนรู้ในการผลิตสื่อเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆให้สมบูรณ์ต่อไป

9. ผู้วิจัยร่วมกับกลุ่มปฏิบัติการวิจัยชุมชนอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ประชุมสรุปผลปฏิบัติการของกระบวนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ออนไลน์แบบมีส่วนร่วมบนฐานสิ่งแวดล้อมชุมชนผ่านกระบวนการผลิตสื่อออนไลน์โดยใช้ **การทบทวนหลังกิจกรรม (After Action Review)** เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในการทบทวนวิธีการปฏิบัติทั้งด้านความสำเร็จและปัญหาที่เกิดขึ้นในกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานและหาแนวทางแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นไม่ให้เกิดขึ้นอีก รวมทั้งหาแนวทางพัฒนาสิ่งที่ยังไม่สมบูรณ์ให้ดีขึ้นในครั้งต่อไป โดยครูคน.ทั้ง 15 ตำบล ได้ร่วมกันวางแผนสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมพัฒนาแหล่งเรียนรู้ออนไลน์โดยสร้างช่องทางพัฒนาความรู้ของชุมชนแต่ละตำบลขึ้นเองในรูปแบบวิดีโอออนไลน์บนเครือข่าย Youtube channel ทั้ง 15 ตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด

3 ขั้นสรุปผลการพัฒนารูปแบบแหล่งเรียนรู้ออนไลน์แบบมีส่วนร่วมของชุมชน

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เป็นการรวบรวมผลการศึกษาค้นคว้าข้อมูลและผลการปฏิบัติตามขั้นตอนของกระบวนการจัดการความรู้เพื่อสร้างแหล่งเรียนรู้ออนไลน์แบบมีส่วนร่วมในชุมชนอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยการวิเคราะห์และสังเคราะห์สรุปรูปแบบแหล่งเรียนรู้ออนไลน์แบบมีส่วนร่วมบนฐานสิ่งแวดล้อมชุมชน โดยมีประเด็นสำคัญดังนี้

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

กลุ่มปฏิบัติการวิจัยชุมชน ได้แก่ ครูคน.ตำบล ในสังกัด กศน.อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 30 คนจาก 15 ตำบล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การประชุมสรุปผลรูปแบบแหล่งเรียนรู้ออนไลน์แบบมีส่วนร่วมบนฐานสิ่งแวดล้อมชุมชน

การดำเนินการวิจัย ในขั้นสรุปรูปแบบแหล่งเรียนรู้ออนไลน์แบบมีส่วนร่วมของชุมชนนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

3.1 ผู้วิจัยและกลุ่มปฏิบัติการวิจัยชุมชนร่วมกันจัดประชุมสรุปผลการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ออนไลน์แบบมีส่วนร่วมบนฐานสิ่งแวดล้อมชุมชนผ่านการผลิตสื่อออนไลน์ เพื่อ 1) ประเมินกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการจัดการความรู้ และ2) ประเมินผลผลิตวิดีโอคลิปที่ร่วมกันผลิตในรูปแบบสื่อออนไลน์ ทั้งนี้การพัฒนา

แหล่งเรียนรู้ออนไลน์ในชุมชนเป็นกระบวนการที่ต้องใช้ระยะเวลาการผลิตสื่อออนไลน์ให้ครอบคลุมบริบทของสิ่งแวดล้อมในชุมชน ซึ่งเป็นข้อจำกัดในการวัดและนำเสนอผลสำเร็จทั้งระบบในชุมชน การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมครั้งนี้จึงใช้การประเมินผล “กระบวนการ” และ “ผลผลิตจากการเรียนรู้” ในการสร้างแหล่งเรียนรู้ออนไลน์บนฐานสิ่งแวดล้อมชุมชนจากผลลัพธ์ที่ชุมชนร่วมกันนำเสนอเนื้อหาความรู้ในรูปสื่อวิดีโอคลิปที่เผยแพร่ผ่านเครือข่าย “ชุมชนแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ กศน. อำเภอมืองร้อยเอ็ด”

3.2 ผู้วิจัยสังเคราะห์สรุปรูปแบบแหล่งเรียนรู้ออนไลน์แบบมีส่วนร่วมบนฐานสิ่งแวดล้อมชุมชนและจัดทำรายงาน

โดยสรุปการดำเนินการวิจัยทั้ง 3 ขั้นตอนมีลำดับดังนี้

- 1) สำรวจพื้นที่วิจัยชุมชนและแหล่งเรียนรู้ในอำเภอมือง จังหวัดร้อยเอ็ด
- 2) ศึกษาเอกสาร รายงาน แนวคิด ทฤษฎี หลักการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 3) กำหนดกลุ่มตัวอย่างและกลุ่มปฏิบัติการที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครู กศน.15 ตำบลจำนวน 30 คน และผู้นำจากภาคส่วนในชุมชนจำนวน 15 คน เครือข่ายชุมชน 15 คน ตัวแทนเยาวชนในชุมชน 50 คน
- 4) สร้างเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามปัญหาและความต้องการของครูกศน.อำเภอมือง จังหวัดร้อยเอ็ดในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ในชุมชน และ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเกี่ยวกับปัญหาการบริหารจัดการเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ออนไลน์แบบมีส่วนร่วมของผู้นำในชุมชน และแบบสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับแนวทางการร่วมมือในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ออนไลน์บนฐานสิ่งแวดล้อมชุมชนของเครือข่ายชุมชน
- 5) เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหาเพื่อสรุปประเด็นสำคัญในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ออนไลน์แบบมีส่วนร่วมของชุมชนอำเภอมือง จังหวัดร้อยเอ็ด
- 6) จัดทำแบบร่างกระบวนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ออนไลน์แบบมีส่วนร่วมบนฐานสิ่งแวดล้อมชุมชนอำเภอมือง จังหวัดร้อยเอ็ด
- 7) จัดประชุมพิจารณาแบบร่างกระบวนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ออนไลน์แบบมีส่วนร่วมบนฐานสิ่งแวดล้อมชุมชนร่วมกับกลุ่มปฏิบัติการวิจัยชุมชน
- 8) ร่วมกันวางแผนกำหนดขั้นตอนลงมือปฏิบัติการสร้างแหล่งเรียนรู้ออนไลน์แบบมีส่วนร่วมของชุมชนโดยวางแผนผลิตสื่อออนไลน์ควบคู่กับการเสริมพลังความรู้และทักษะการใช้เทคโนโลยีเครือข่ายสังคมออนไลน์
- 9) จัดโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการผลิตสื่อออนไลน์เพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมบนฐานสิ่งแวดล้อมชุมชน โดยมีผู้เข้าอบรมจำนวน 45 คน แบ่งเป็นครูกศน. จำนวน 30 คน เครือข่ายอาชีพในชุมชนจำนวน 15 คน ระยะเวลาการอบรม 4 วัน

10) สรุปผลกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนและประเมินสื่อวิดีโอคลิปที่ผลิตและเผยแพร่ผ่าน“ชุมชนแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ กศน. อำเภอเมืองร้อยเอ็ด” บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ออนไลน์แบบมีส่วนร่วมบนฐานสิ่งแวดล้อมชุมชน

11) ประชุมกลุ่มปฏิบัติการวิจัยชุมชนเพื่อวางแผนขยายผลการมีส่วนร่วมสร้างแหล่งเรียนรู้ออนไลน์สู่กลุ่มเครือข่ายเยาวชนอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ดเพื่อจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

12) จัดทำ“โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อสร้างทักษะการผลิตวิดีโอคลิปอย่างสร้างสรรค์ให้แก่เยาวชนเพื่อเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยรวมนำสื่อที่ผลิตมาเผยแพร่ผ่าน“ชุมชนแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ กศน. อำเภอเมืองร้อยเอ็ด” บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

13) ประเมินผลแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ร่วมกัน

14) สรุปผลรูปแบบแหล่งเรียนรู้ออนไลน์แบบมีส่วนร่วมบนฐานสิ่งแวดล้อมชุมชน และจัดทำรายงานการวิจัย

